

О. Ф. Немець, А. М. Довбня

Вальтер Антон Карлович

ВАЛЬТЕР Антон Карлович (11(24). 12. 1905, С.-Петербург – 13. 07. 1965, Харків) – фізик. Батько [А. Вальтера](#). Доктор фізико-математичних наук (1940), професор (1940). Академік АН УРСР (1951). Заслужений діяч науки УРСР (1955). Державні нагороди СРСР. Державна премія України в галузі науки і техніки (1993, посмертно). Закін. Ленінгр. політех. інститут (1926). Ще студентом почав працювати в лаб. М. Семенова, під керівництвом якого вивчав конфігурації електр. полів, запропонував новий метод їх вимірювання (1923). У 1925–30 у лаб. Ленінгр. фіз.-тех. інституту, яку очолював А. Іоффе, досліджував електр. і мех. властивості діелектриків, створив першу фіз. теорію діелектр. втрат. 1930–65 – у Харків. фіз.-тех. інституті: 1932–36 – наук. кер., 1936–44 – вчений секр., водночас від 1941 – завідувач відділу та від 1944 – заступник директора з наукової роботи. Одночасно проф. Харків. мех.-маш.-буд. інституту (1932–35), Харків. автомоб.-дорож. інституту (1935–37), Харків. університету (1937–65; від 1946 – зав. створ. ним каф. будови речовини). Основний напрям наукових досліджень – ядерна фізика, техніка ядерно-фіз. експерименту (високі напруги, вакуумна прискорюв. техніка). Показав можливість аномал. проникнення електронів з електродів всередину кристала. 1932 разом із [К. Синельниковим](#), [О. Лейпунським](#) і [Г. Латишевим](#) вперше в СРСР здійснив експеримент зі штуч. розщеплення атом. ядра (розщеплення ядра літію з допомогою прискорених протонів). Брав безпосередню участь у створенні унік. на той час прискорювачів іонів та елементар. часток: електростатич. генератора (ЕСГ) Ван де Граафа 3,5 МеВ (1937); прецизійного за енергією ЕСГ у стисненому газі на 4,5 МеВ (1951), що став попередником серії ЕСГ для вирішення наук. задач; у 1960-х рр. – серії ліній. прискорювачів електронів (ЛПЕ), з яких ЛПЕ-2 ГеВ був тоді найпотужнішим

у світі. З допомогою створених прискорювачів В. зі співробітниками виконав серію досліджень з ядер. спектроскопії, відкрив бл. 20 нових ізотопів, вивчив розсіювання протонів ядрами, поляризацію нуклонів у ядер. реакціях, зокрема в реакціях на легких ядрах. Запропонував програму досліджень з фізики елементар. частинок, яку здійснили на ЛПЕ-2 ГеВ його учні. Створив школу з експерим. фізики. Написав низку наук.-популяр. книг з ядер. фізики: «Надвисокі напруги», «Атака атомного ядра» (обидві – Х., 1933), «Атомное ядро» (1936), «Космические лучи» (1937; обидві – Ленінград).

Основні праці

Экспериментальное исследование электрических полей // Тр. Ленингр. физ.-тех. ин-та. 1926. Вып. 1 (співавтор); Физика диэлектриков. Ленинград; Москва, 1933 (співавтор); Физика атомного ядра. Ленинград; Москва, 1935; Введение в физику элементарных частиц. Х., 1960; Электростатические ускорители заряженных частиц. Москва, 1963 (співавтор); Ядерная физика: Учеб. К., 1963; 1974; 1978; 1991 (співавтор).

Рекомендована література

1. Антон Карлович Вальтер // АЭ. 1985. Т. 59, вып. 6;
2. Академик АН УССР Антон Карлович Вальтер. К 95-летию со дня рождения: Воспоминания близких и соратников. Х., 2000;
3. Ранюк Ю. Лабораторія № 1. Х., 2001.

Бібліографічний опис:

Вальтер Антон Карлович / О. Ф. Немець, А. М. Довбня // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33033>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).